

• Десет година од распада СФР Југославије

Како је почeo рат у БиХ

Лажно братство и јединство југословенских народа и народности срушило се као кула од карата послије разлаза републичких делегација на 14. конгресу СКЈ • У разбијању Југославије, поред унутрашњег непријатеља, кључну улогу одиграо страни фактор који је подгријавао и потпомогао сепаратистичке тежње Хрвата и Словенаца

- Одмах по доласку на власт Туђманов режим извршио уставно насиље над Србима у Хрватској, одузимајући им право на конститутивност и сводећи их на националну мањину • Зашто чланови Предсједништва СФРЈ нису увели ванредно стање и тако спријечили насиљно отцјељење Хрватске и Словеније • Хрватско-муслиманска коалиција у Скупштини БиХ игнорисала мишљење српских посланика и преко странака СДА и ХДЗ тајно наоружавала паравојне јединице за рат против Срба
- Лидер муслимана Изетбеговић активно учествовао у преговорима на изналажењу мирног рјешења кризе у БиХ, а тајно наоружавао своју илегалну војну формацију „Патриотску лигу“ и припремао се за рат против Срба • Рат у БиХ практично је почeo оног дана када су хрватско - муслиманске снаге починиле злочине над Србима у Сијековцу код Брода и селу Доњи Маловић код Купреса

Пише Радован ЈОВИЋ

Различита теоретисања о то-
му како је дошло до разбија-
ња СФРЈ и дијаметрално су-
протна тумачења узрока и карак-
тера рата који је вођен на овим
просторима не престају да се умно-
жавају и вјероватно ће још дugo
потрајати потпуно
размимоилажење у
интерпретацијама
објективне ратне
стварности, кроз
коју су прошли на-
роди у бившој Ју-
гославији, а посеб-
но у Хрватској и
БиХ.

Овај скромни
прилог није посве-
ћен предвиђању бу-
дућности нити по-
купшава да се њоме
бави. То и због то-
га што је садашњост превише оп-
тужујућа за савјест српства, како на
просторима где су вођене најже-
шће борбе, тако и на онима на ко-
ја је четири године касније изврше-
на класична ваздушна агресија НА-
ТО-а.

Без обзира, дакле, што још ни-
је утврђена правна дефиниција нити је у политичком и војном сми-
слу постигнута сагласност о карак-
теру и узроцима последњег рата,
чињенице неумољиво говоре да су
оружани сукоби у периоду 1990-
1995. године били последица ви-
шевјековног непријатељства и на-
таложене мржње међу народима.

Зато и није чуди што лажна комунистичка идила о "збратимље-
ним југословенским народима и на-
родностима" није издржала терет времена и што се распала већ на првој прровери своје историјске оправданости.

Да је лажно љубави дошао крај, показало се већ на 14. ванредном конгресу Савеза комуниста Југославије који је, све до тада, важио као монолитна и ауторитативна политичка организација. На том конгресу СКЈ, а који је одржан у Београду од 20. до 22. јануара 1990. године, дошло је до отворених по-
литичких сукоба, антагонизма и националних подјела између републичких савеза. Делегације из Словеније и Хрватске демонстративно су напустиле конгресну дворану баш у тренутку када је трабало постићи неки компромис о усвојењу политичког патурализма и успостављању нових односа међу републикама који су, још по Уставу

из 1974. године, добиле висок степен самосталности и широка устав-
на овлашћења.

СУБНОР ПРЕПОЗНАО ФАШИСТЕ

**Лажно братство
и јединство
југословенских народа и
народности „пукло“ је
на 14. ванредном
конгресу Савеза
комуниста
Југославије, који је
одржан у Београду од
20. до 22. јануара 1990.
године**

Одмах послије разлаза на 14. конгресу СКЈ, у Хрватској и Словенији се приступило уставним промјенама како би се, уместо једнопартијског, легализовао вишестраначки систем. У Хрватској је тај посао обављен за нешто мање од мјесец дана тако да је Сабор, већ 14. фебруара 1990. године, утврдио амандмане на Устав којима су предвиђени вишестраначки избори за све органе власти.

У Словенији се такође радио убрзаним темпом на стварању предуслове за сепссију од Југосла-

Мухамед Филиповић: Да је Изетбеговић послушао мене и Туђмана БиХ би још раније прогласила своју независност

вије. Први вишестраначки избори одржани су у Словенији 8. априла 1990. године на којим је уједињена опозиција ДЕМОС освојила већину, односно 55 одсто посланичких мандата, а за предсједника Предсједништва Словеније изабран је Милан Кучан.

На првом општем сабору Хрватске демократске јединице, одржаном 17. фебруара у Загребу, Фрањо Туђман је поново изабран за предсједника ХДЗ-а и тим

ком изговорио ону познату реченицу која је јасно одредила његове политичке ставове и правце будућег дјеловања. Туђман је тада рекао: "Независна држава Хрватска није била само пук қвислиншка творевина и фашистички злочин, већ исто тако израз историјских тежњи хрватског народа".

Само подсећање на злогласну усташку и фашистичку творевину НДХ изазвало је оправдани страх код српског народа у Хрватској да би им се могла поновити 1941. година, када је над њима почињен геноцид. То је био и главни разлог зашто је 17. фебруара 1990. године у Кину дошло до оснивања Српске демократске странке за чијег је предсједника изабран академик Јован Рашковић.

Када је већ било јасно којим путем су кренуле сепаратистичке републике и да је СКЈ дефинитивно сишао са властима, борци НОР-а су покушали да спасе што се спасити (не)може. Као одговор на формирање националних странака, 4. марта 1990. године, на Петровој Гори на Кодруни, одржан је велики митинг подршке територијалној цјелovитosti СФРЈ. О појавама усташтва и неофашизма у Хрватској говорио је тадашњи предсједник СУБНОР-а Југославије Душан Пекић. Узалудни су, међутим, били сви покушаји бораца и других снага да се сачува заједничка држава која је, како се то испоставило, до тада опстајала на лажним вриједностима попут социјалистичког самоуправљања, националне равноправности и проглашавања братства и јединства. Хрватска и Словенија су изабрале свој пут који је водио ка осамостаљењу и стварању независних држава. Узалуд су, дакле, били сви покушаји да се сачува авнојевска Југославија. Тако су и поруке бораца НОР-а са скупином у Петровој Гори остале без икавог одјека у хрватској јавности.

Послије два круга гласања, 22. априла и 6. маја 1990. године, у Хрватској је на изборима побиједио ХДЗ са бившим комунистом и Титовим генералом Фрањом Гуђманом на челу. ХДЗ је са 41,5 одсто освојених гласова добио апсолутни власт у Хрватској, с обзиром на тадашњи већински изборни систем. Сабор је одмах пото... изабрао Туђмана за предсједника Предсједништва Социјалистичке Републике Хрватске. Само неколико и политичким днима касније, 10. маја, није би-

ло јасно да је Хрватска под вођством Фрање Туђмана чврсто одлучила да постане независна држава. Тако је 28. маја, поводом Дана хрватске држavnosti на фудбалском стадиону у Крањчевићевој улици у Загребу Туђман извршио прву смотру Збора народне гарде којег су чиниле наводно полицијске снаге, а радило се о зачетку стварања хрватске војске. У свечаној ложи налазили су се високи представници хрватског Сабора међу којима су били министар одбране Мартин Шпегель, његов замјеник Гојко Шушак који се вратио из емиграције у Канади, те министар унутрашњих послова Јосип Ђоковић.

Већ на сљедећој сједници Сабора, 25. јула, усвојени су амандmani на Устав Хрватске којима је изbrisana одредница "социјалистичка", а уместо петокраке на заставу је постављена "шаховница".

Истог дана, СДС је у Србу усвојио Декларацију о суверености и аутономији српског народа у Хрватској и формирао Српско национално вијеће као орган Срба у Хрватској.

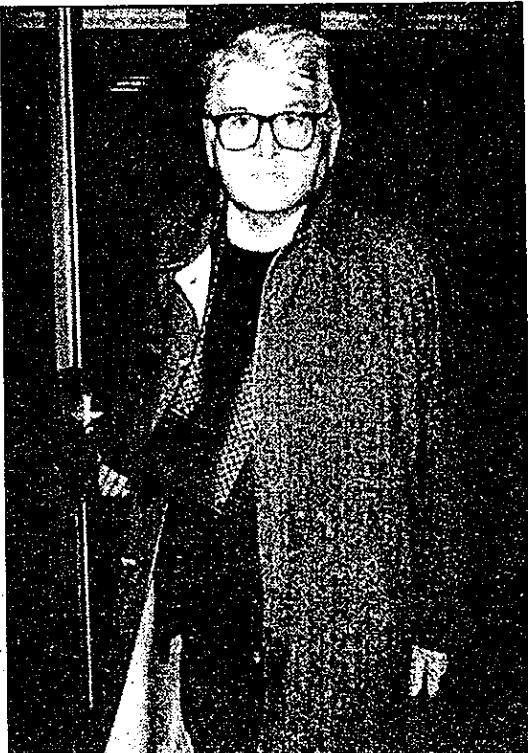
ПОВРАТАК "ШАХОВНИЦЕ"

Поред политичких неслагања, први инциденти између представника нове хрватске власти и Срба избили су већ 17. августа 1990. године. Када су српски полицајци јавно одбили да ставе "шаховнице" на униформу, а први међу њима се побунио Милан Ђоковић, припадници специјалне полиције Хрватске извршили су напад на полицијску станицу у Бенковцу, затим у Кореници, Србу и Доњем Лапцу. Акција је изведена у намјери да се спријечи одржавање најављеног референдума српског народа у Хрватској. Срби су реаговали на тај начин што су узели оружје од резервних полицијских снага и поставили барикаде на путевима. Два дана касније, 19. августа 1990. године, одржан је референдум српског народа, на којем се чак 90 одсто грађана изјаснило за аутономију Крајине.

Оно што је Туђман стално најављивао додатило се 22. децембра 1990. године, када је Сабор изгласао нови устав којим је Хрватска дефинисана као "национална др-

жава хрватског народа". Овим уставним насиљем Срби су дефинитивно изгубили дотадашњи статус конститутивног народа и сведени на националну мањину.

Претходно су сједницу Сабора напустила петорица посланика

Драгица Ђосић: Рат између муслимана и Срба тешко се могao избегаји јер Срби нису могли слиједити политику Изетбеговићеве „Исламске декларације“

СДС-а и 16 српских посланика који су били заступљени у странкама лијевог политичког блока. Посланици СДС-а више се нису ни враћали у Загреб па је Туђман именовао петорицу нових међу којима је Симу Рајића поставио за једног од потпредсједника Сабора. Дан прије сједнице Сабора, у Книну је проглашен Статут Српске аутономне области Крајина.

СТРАНКА "МЛАДИХ МУСЛИМАНА"

Разбијањем Југославије Босна и Херцеговина је била јединија република билаја грађана на свету. У ствари, она је "једина република

која није могла бити национална држава. Као република различитих вјера и националних култура, БиХ је представљала Југославију у малом, јер ниједан од три конститутивна народа није имао апсолутну већину. Од четири милиона и 350 хиљада становника, према непотврђеном разултату пописа из 1991. године, мусимани су били заступљени са 44, Срби са 31, а Хрвати са 17 одсто, док су преостали дио од осам одсто чинили Југословени и друге националне мањине.

Дакле, према важећем Уставу, није било могуће донијети било какву одлуку о државном преуређењу без претходне сагласности представника сва три конститутивна народа, а камо ли једнострano прогласити независну и унитарну БиХ.

Скупштина Социјалистичке Републике БиХ усвојила је 21. марта 1990. године изборни закон који је у члану 4. изричito забрањивао политичко организовање на националној и вјерској основи. Међутим, тадашњи предсједник Савеза социјалистичке омладине БиХ Расим Кадић покренуо је иницијативу о укидању "спорног" члана, а Уставни суд БиХ, којем је предсједавао Касим Трика, проглашава ту одредбу неуставном, чиме се дозвољава страначко организовање на националној основи. Мађутим, још док се није знало да ће бити укинута спорна одредба, 27. марта 1990. године, формиран је иницијативни одбор за оснивање "Југословенске мусиманске странке".

Предсједник СДА у Хрватској Шемса Танковић на једном страначком скупу у Дубровнику упозорио је како мусимани не воле да чују поруке "Хрватска до Дрине!", већ да она треба да гласи: "Срби, преко Дрине!"

На конференцији за новинаре Алија Изетбеговић изјављује да је нова странка "политички савез грађана Југославије који припадају мусиманској културно-историјском кругу, или и других грађана наше земље".

Убрзо потом, из њему познатих разлога, Изетбеговић је новоформирану партију преименовао у Странку демократске акције која је тако постала прва национална странка у БиХ. У ствари, СДА је почела из

крила "Младих мусимана", који су дјеловали из два различита центра. Један је био онај сарајевски, окупљен око Изетбеговића, а други загребачки са Салимом Шабићем на челу. У овом другом центру још су се истицали имам загребачке џамије Мустафа Церић и пред-

ПЕТРОВДАНСКИ САБОР

Одбор за формирање ХДЗ-а БиХ основан је још у јануару 1990. године, а прво представљање у сарајевској "Скендерији" одржано је 18. августа 1990. године. Том при-

Алија Изетбеговић: Спреман сам жртвовати мир за суверенитет БиХ

једник СДА у Хрватској Шемс Танковић. Уз СДА од почетка су стали Теуфик Велагић у Аустрији и Насиб Шаћирбеговић у Америци. Велагић је водио Исламски центар у Бечу, а Шаћирбеговић је одржавао контакте са политичарима у Америци. Важну улогу у СДА од првих дана оснивања имали су Исмет Касумагић, Омер Бехман, Хасан Ченгић, Едхем Биџакчић, Мухамед Ченгић и Маид Хаџиомерагић, који први напуштају странку.

У септембру 1990. долази до новог раскола у СДА, када се Мухамед Филиповић и Адил Зулфикарпашић одвајају од странке и формирају Мусиманску бошњачку организацију. Њихово објашњење је било да је СДА и сувише вјерски отворен.

Стипе Месић се отворено хвалио да му је Ханс-Дитрих Геншер помогао у свим активностима око разбијања Југославије и стварања независне хrvatske земље. Уосталом, бившем министру иностраних послова Њемачке у Хрватској је још за живота због тих заслуга подигнут споменик.

Ликом подржан је избор Давора Периновића за предсједника ХДЗ-а. Скупу је присуствовала делегација ХДЗ-а из Загреба и представници СДА, као и представници многих других странака, осим СДС-а. Мјесец дана касније у јавности је објелоданјено да је Периновићев дјед прањославни поп, а отац Србин, док за мајку, за коју се претпоставило да је Хрватица "откривају" да је Чехиња. У то вријeme причало се како је нервозни Туђман у Загребу мањао Периновићевом православном крштеницијом питајући се "ко га је doveo".

У једном интервјуу Периновић настоји да узврати ударац послије смјеште са чела ХДЗ-а: "Погледајте, када ће попели на неки бријег, да ће би вам слика Туђмана који узгаја људи народ била

идентична Титовом уласку у народ. Замислите ту демократију за коју се залаже Туђмана, кад ниједне новине нису хтјеле објавити саопштење Главног одбора ХДЗ-а БиХ. Сада схватам Србе у Книнској Крајини".

Касније је на Периновићево мјесто дошао Стјепан Кљуић.

Све до оснивачке скупштине, на Петровдан 12. јула 1990. године, није се уопште знало да ли ће, по-пуш мусиманској и хрватској, и српском народу у БиХ имати своју националну странку. Практично, тек на оснивачкој скупштини ријешене су све дотадашње дилеме, тако што је формирана Српска демократска странка за чијег првог предсједника је скоро једногласно изабран др Радован Карадић.

Многи Срби у БиХ у почетку су зазирали од националних странака, али бројни сукоби припадника СДА и ХДЗ-а са Србима широм БиХ уливали су страх и будили сјећање на 1941. годину, па су се по не-

Први крвави обрачун и увод у грађански рат у Хрватској одиграо се 13.

маја 1990. године на стадиону у Максимирију током фудбалске утакмице "Динамо" - "Црвена звезда"

кој инерцији, почели приклапати уз СДС. Уосталом то су потврдили и општи избори.

ТРОНАЦИОНАЛНА ВЛАСТ

На првим вишестраначким изборима, који су одржани 18. новембра 1990. године, било је регистровано преко два милиона и 300 хиљада бирача. За чланове Предсједништва Републике БиХ из редова мусимана изабрани су Фикрет Абдић и Алија Изетбеговић. Кандидат СДА Ејуп Ганић изабран је из реда осталих као Југословен. Из реда Срба Биљана Плавшић и Никола Колјевић, а Хрвата Стјепан Кљуић и Фрањо Борас.

У оба скупштinsка вијећа СДА је имала 86, СДС 72 и ХДЗ 44 посланичка мјеста. Конститутивна сједница Скупштине БиХ одржана је 20. децембра 1990. године, на основу тираначког договора.

крет. Абдић је препустио мјесто предсједника Предсједништва БиХ Алији Изетбеговићу. За предсједника Скупштине БиХ изабран је Момчило Крајишник, предсједник Владе постао је Јуре Пеливан, генерални секретар Авдо Чампара, за предсједника Вијећа грађана изабран је Абдулах Коњиција, Вијећа општина Петко Чанчар и за потпредсједника Скупштине Марио-фил Љубић.

Већ послиje конституисања испоставило се да власт у БиХ неће моћи функционисати на овако постављеним националним полу-гама. Мусимани и Хрвати су на

Сваки официр је покривен и сви ће бити посјечени још код куће. Нико не смије доћи до касарне. Кад се да сигнал, све се шиша, све иде доле. Без икаквог питања је ли жена, јесу ли дјеца. Ништа се не пита све иде доле. А онда сиђеш спрат ниже, поново позвониш, пущаш и онда напоље - само је дио инструкција Мартина Шпегеља како се треба обрачунати са свима онима који не слиједе њега и Туђмана

свим нивоима власти радили против Срба.

И поред честог инсистирања српске стране, никад није дошло до оснивања комисије за заштиту националних интереса као уставне категорије којом се искључује сваки вид мајоризације и преглазавања по националној основи.

Туђман је у то вријеме слao своје емисаре да мешетаре по БиХ, а међу најекстремнијим били су Владимир Шекс, Анте Парага, Анте Бапић и Далибор Брозовић, који је једном приликом на скупу ХДЗ-а у Сарајеву најавио да ће се "хрватска шаховница вијорити на Романији".

Исто тако предсједник СДА у Хрватској Ђемс Танковић на једном страначком скупу у Дубровнику упозорава како мусимани не зове да чују изреку "Хрватска до Крима!", те да она треба да гласи: "Срби, до Крима!".

ПЕРФИДНА УЛОГА ЗАПАДА

Доста интересантно виђење ју-гословенске кризе садржано је у интервјуу дугогодишњег шефа кон-

знати Стипу Месића, који се отворено похвалио да му је Ханс-Дитрих Геншер помогао у свим активностима око разбијања земље. Уосталом, у знак захвалности бившем министру иностраних посло-

Сефер Халиловић: СДА је створила „Патриотску лигу“ која је постала језгро Армије БиХ

траобавјештајне службе бивше ЈНА, пензионисаног генерала Александра Аце Васиљевића. У интервјуу који је у три наставка објављен у децембру 1997. године у сарајевској "Слободној Босни", Васиљевић говори о распаду Југославије и рату који је вођен у Словенији, Хрватској и Босни и Херцеговини.

- О томе како и због чега је разбијена Југославија много је написано и мало казано - сматра Васиљевић. - Намјерно користим израз "разбијена", јер је код добrog дијела људи распострањен термин "распала се".

Југославија се није распала сама од себе, она је разбијена. Без обзира колико то звучало као фраза из периода социјализма, Југославија је разбијена спретом спољног геополитичког непријатеља. Иако имајући доказа, Југославија је

ва Њемачке у Хрватској је још за живота подигнут споменик - подсјетио је Васиљевић.

Страни фактор је без сумње одиграо велику улогу у разбијању Југославије иако то никад и нико од страних дипломата није јавно признао. Напротив, они су се јавно залагали за очување авнојске Југославије, а тајним каналима интензивно су радили на њеном разбијању.

Тако је још на почетку политичке кризе у СФРЈ, средином марта 1990. године, амерички амбасадор у Југославији Ворен Цимерман изјавио да ће америчка влада наставити да подржава мирно решење актуелних проблема. Чак и у тренутку када је процес дезинтеграције узео маха, и парички др кавнији секретар Џејмс Вејкер изјавио је, б. фебруара, да Вашингтон и америчка влада "нису да виде једини-

"Вратио сам се из Сарајева са сусрета српских и мусиманских интелектуалаца. Мучан, депримирајући дијалог. Моја танка нада да се Срби и мусимани могу споразумети о заједничкој држави и мирном животу, да се у БиХ може избеги међуетнички и верски рат и несрћа која се догађа у Хрватској, сагорела је у сарајевском хотелу "Холидеј ин", забиљежио је Добрива Ђосић у својој најновијој књизи „Пишчеви записци“.

Добрива Ђосић у својој најновијој књизи „Пишчеви записци“.

ствену и демократску Југославију".

ДЕНГЛЕР "ПРОЧИТАО" ВЕСЕЛИЦУ

Слично мишљење о разбијању Југославије изнела је у својој књи-

војем Шошићем, који су га информисали о својим виђењима како срушити социјализам у Југославији и какве односе послије тога успоставити на простору Југославије.

Денглер је у то вријeme контактирао Добрицу Ђосића у Бечу и

Од заклетог Југословена до највећег србомрсца: Ејуп Ганић

зи "Генерал Младић", позната новинарка и публицист из Београда Љиљана Булатовић. Под насловом "Игра великих сила" цитирана је изјава Карла фон Каузларица о рату, у којој се каже: "Рат је наставак политike другим средствима." О учешћу страног фактора на разбијању Југославије Жерар Бодсон у истој књизи, тврди: "Почетком 1989. Француска, Енглеска и нарочито САД, оштро су се супротставиле распаду Југославије. Напротив, немачка влада, под притиском својег јавног мњења, била је томе склона, иако је очигледно да су измешаност народа, самовољно исцртане границе од стране Тита, сећање на страшне масакре из Другог светског рата извршene над Србима, исто толико препрека брзом рјешењу без преговора о независности Хрватске и Словеније. Немачка влада ће се

ипак у потпуности упlestи у процес распарчавања Југославије..."

У поменутом интервјуу Васиљевић даље подсећа:

- Када се ради о страним менторима, да наведем само један пријемер: Јохан Денглер, аначе аустријски амбасадор у секретаријату КЕБС-а (данашњег ОЕБС) 22. новембра 1989. године застao се у Загребу као амбасадор Југославије и Хр-

ватске за унапређење односа између Хрватске и Аустрије - истиче познати војни обавјештајац и додаје: "Према егзактним подацима у Словенији је било двадесетак људи на веома високим партијским, државним и другим јавним функцијама који су сарађивали са страним службама".

КОНФЕРЕНЦИЈА У ХАГУ

На изналажењу наводног мирног рјешења кризе у Југославији радиле су бројне стране дипломате. Тако је 7. септембра 1991. године почела Конференција о Југославији у Хагу, која је само мјесец дана касније предложила успостављање лабаве заједнице или савеза суверених или независних држава. Такозвана Бадинтерова комисија, објелоданила је 10. децембра 1991. године да се СФРЈ налази у фази распада.

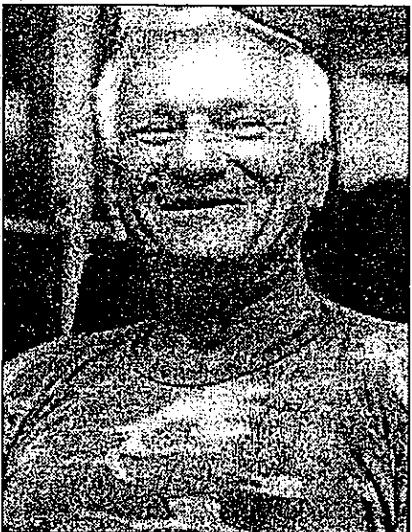
Бадинтерова комисија тражила је од хрватских власти да пронађу неког Србина који би могао да брани понуђено рјешење о уставном преуређењу Хрватске. Први се јавио Туђманов пријатељ Живко Јузбашић, затим Милорад Пуповац и још неки лаковјерни Срби.

Избор је пао на Милорада Пуповца, који на челу делегације одлази на Хашку конференцију о Југославији. Пуповац пристаје на околност да се Срби, као консти-

Изетбеговићева СДА хоће унитарну БиХ са својом хегемонијом, Хрвати хоће своју Херцег-Босну и оно што сматрајуfraњевачком и бановинском БиХ да прикључе Хрватској, Срби хоће Југославију или уједињење са Србијом, а никако неће у унитарну БиХ по пројекту Алије Изетбеговића. Како те три супротстављене националне тежње могу да се помире у Андрићевој „земљи мржње“, пита се Добрица Ђосић

Послије овог састанка Денглер је упознао западне савезнике да је Туђман право откровење, јер је он једини способан да са својим штабом преузме власт у Југославији и да то ХДЗ може остварити сам без уласка у било какву коалицију. "Моћи са Веселицу је скапарактарица, као и политичке дилетантке, и да су им сличне карте башне га Туђмана. Зато је га Туђман сматрао као чисту и чистокривну организацију која

тутивни народ у Хрватској, преименују у "етничку и националну заједницу или мањину". По повратку из Хага Пуповац је донио приједлог уставног закона о људским правима и слободама и правима етничких и националних заједница или мањина. У ијази хрватској телевизији он је трајући фразом рекао да је Бадинтерова комисија донела добре рјешење за Србе, који се о њима не мешају. "Да се

Србин који је међу првима стао под Алијину команду: генерал Јован Дивјак

ћутим, испоставило се да су његове процјене биле погрешне, пошто су то била погубна рјешења која, осим њега и Јузбашића, није прихватио ниједан Србин у Хрватској. Тако је 1991. године Сабор изгласао насиљничку промјену Устава из којег су Срби као народ избрисани, а такозвани уставни закон, који је предвиђао оснивање котара, пропорционалну заступљеност, културну аутономију и друга уставно-правна рјешења за Србе никад није заживио у пракси.

ЗЛОЧИН НА СТАДИОНУ

Можда се неки неће сложити, али по нама, први крвави обрачун и увод у грађански рат у Хрватској одиграо се 13. маја 1990. године на стадиону у Максимилијану, током фудбалске утакмице "Динамо" - "Црвена звезда". Већ тада је било јасно да нагомилана мржња није могла проћи без тешких ратних послједица.

Годину дана касније, односно 6. маја, уз присуство телевизијских камера, додгио се свирепи злочин над којим се згражавала домаћа и сјеверска љашност.

Само, тог дана је пред Кримеја

војно-поморске области у Сплиту наводно мирни протест Уније независних синдиката, претворио се у злочиначко дивљање и напад на припадникс ЈНА.

Том приликом на куполи тенка задављен је војник Саша Гешовски из Кавадараца у Македонији.

Одмах потом Савезни секретаријат за народну одбрану издао је саопштење у којем је запријећено да ће се, у случају поновљених напада на припаднике војске, јединице и објекте ЈНА, одговорити вратом. Касније се, међутим, испоставило да од тих пријетњи није било ништа и да су војници наставили гинути чак и у касарнама.

Послије учесалих блокада и напада на касарне, 16. октобра 1991. године Влада Хрватске дала је рок ЈНА да се повуче са њене територије до 10. новембра.

Много раније у Хрватској је почело масовно отпуштање Срба из полиције и организација управе.

Почетком јуна 1991. године у Загребу је за само пет радних дана Србима у државној управи уручено 247

рјешења о престанку радног односа, уз обrazloženje da je "prestala potreba" za njivovim radom.

Међу онима који су добили отказ налазила се и позната сјеветска рекордерка у атлетици Вера Николић из Ђуприје.

Кулминација антисрпског расположења и напада на љашност се згражавала у исто вријеме објавним свој паралелним покументима.

- Господине Изетбеговићу, немојте да се делимо. Измешани смо и условљени једни на друге. Дајте да сачувамо заједничку државу. Ми, српске демократе, борићемо се да ви будете председник те заједничке Југославије коју ће чинити Србија, Босна и Херцеговина и Црна Гора. Дођите у Београд, борићемо се заједно - рекао је Ђосић Изетбеговићу у Сарајеву пред почетак рата.

Загреба Бориса Бузанчића.

Овај бивши глумац, говорећи о Србима, подсјетио је на деликатан случај Јапанаца у Америци током Другог светског рата.

Остало је забиљежено његова фашистичко-расистичка изјава која дословно гласи: "Било би најбоље све Србе преселити у један ограђени дио града и тај дио контролисати полицијом и војском."

Човјек који је на вријеме осјетио шта Изетбеговић спрема Србима: Радован Карапић

РАТ У СЛОВЕНИЈИ

- Словенија је прва окренула леђа Југославији проглашењем независности и одлуком од 20. јуна да се преузму гранични и царински прелази.

Предсједништво СФРЈ требало је у то вријеме да прогласи ванредно стање у Словенији и похапси главне актере оружане побуне, затим да се уведе војна управа. Значи, десетак хиљада људи у Словенији требало је покапити, заузети 14. Неката који се у сваком случају ипак ишчо морају запосјети посебне РР. министарства и сличне институције у држави, а то је било 15. и 16. јуна.

у то вријеме у Београду је засједао Савезни савјет за заштиту уставног поретка, који неочекивано доноси одлуку о повлачењу војске из Словеније."

Та сједница је, ипак, највјерније приказана у књизи Борисава Јовића.

Стipe Месић: Ја сам свој задатак извршио, Југославије више нема

- Био је 30. јуни. Ми смо за 24 часа, од 27. до 28. јуна од 137 граничних прелаза заузели 133. Ако човјек није војник - па не може процијенити, вјероватно је савладао елементарну математику да може видјети колики је проценат објекта које смо запосјели. Из тога се види да је војска извршила бриљантно свој задатак. За то вријеме је погинуло пет припадника армије, сви су били пилоти у два хеликоптера. У транспортном хеликоптеру МИ 8 који је имао посаду од три члана и газели. Због тога смо 28. донијели одлуку да се авијацијом дјелује по њиховим циљевима, одакле је отворена ватра на хеликоптере.

Извршени су авио удари на четири њихове касарне за обуку ТО: Љубљана поље, Марибор, уништена су им два репетитора, и Боч, одакле су ширили пропаганду и позивали народ на побуну против "окупаторске армије". Гађано им је и командно мјесто - Кочевска ријека. То је подземни објекат, какав је имала свака република, предвиђен за ратне услове. Дакле, звоно било је које су кинчјете у јакној руци. Стпе стјуард, а неколико је

да у Београду 30. јуна траје 19. сједница Савезног савјета за заштиту уставног поретка.

МАЂАРСКИ "КАЛАШЊИКОВИ"

Хрватска ратна пропаганда све вријеме се заснивала на причи о "ненаоружаном народу", којег је наводно напала "србочетничка армада". Чак и данас, када је кристално јасно да су се припремали за насиљну сецесију од Југославије, власт у Загребу не одустаје од лажне тезе да је JNA извршила агресију на Хрватску. Штавише, тврди се да се головоруки народ успјешно одбранио од напада "југо-комунистичке армаде". Међутим, поред систематског наоружавања Хрватска бивши шеф контраобавјештајне службе JNA Ацо Васиљевић открива и неке нове детаље:

жавања у Хрватској била су, иначе, планирана за 3. на 4. децембар, а материјали за Предсједништво су послати 12. децембра 1990. године. Само дан прије хапшења генерал Кадијевић је у познатом интервјуу Мирољиву Лазанском на говијестио мјере које ће потом услиједити. Борисав Јовић је закао сједницу Предсједништва СФРЈ за 12. децембар, када је детаљна информација о томе шта је откријено подијељена свим члановима Предсједништва, па и Стипи Месићу. Сви су, дакле, добили информацију али о њој се није расправљало пошто се у то вријеме Васил Тупурковски налазио у Аустралији. Због тога је следећа сједница закаана тек за 9. јануар 1991. године. У међувремену власти у Загребу су добиле могућност да оружје које су добили чланови ХДЗ-а прикажу као наоружање припадника МУП-а. Зато су оштампали око 50 хиљада фiktivnih легитимација резервног сastava MUP-a и подијелили их хадезовцима.

ИЗОСТАЛО ВАНРЕДНО СТАЊЕ

Што се тиче политичке кризе у Југославији, свакако да се у значајније догађаје мора сврстати и сједница Врховне команде од 12, 14. и 15. марта 1991. године, са које је упућен захтјев Предсједништву СФРЈ да се прогласи ванредно стање у земљи због ескалације међународних сукоба.

Те догађаје детаљно је у својој књизи описао Борисав Јовић, као тадашњи предсједавајући Предсједништва СФРЈ. Сви који су радили на разбијању Југославије, због нечисте савести, стално су потенцирани приче о војном удару. Тиме су одржавали стапљење тензије и крајње напету атмосферу. Једноставно, манипулисали су са спољним менторима и савезничкима тако да од њих стекли још већу склоност. У ствари, они су склонији да се из иностранства узимају још снажнија рука да ачије у Југославији.

**Иzetbegović je izashaо за говорницу и изговорио крајње милитантну реченицу, којом се, нажалост, ни до данас није позабавило
Тужилаштво Хашког трибунала. Била је то, у ствари, отворена пријетња миру:
„Спреман сам да жртвујем мир за суверенитет БиХ, а суверенитет никад не бих жртвовао за мир.“**

Те ноћи, 14. октобра 1990. године, пред откриће да Хрватска илегално увози оружје из Мађарске, дошли смо до фрапантних сазнања. Сазнали смо да ХДЗ наоружава своје чланство и прави своју војску, да припремају нападе на касарне, ликвидације старјешина JNA и њихових породица још док су на кућном прагу, а затим и разоружавање војних јединица.

Још ми одзванају ријечи Мартина Шлегеља: "Сваки официр је покрiven и сви ће бити посјечени још код куће. Нико не смје доћи до касарне. Кад се да сигнал, све се шиша, све иде доле. Без икаквог питања је ли жена, јесу ли дјеца. Нико се не сматра све иде доле. А онда сићеш спрат ниже, поново појасницу, пузани и онда наполо."

Хаинцења српске војске изају-

Б

вији не смијеш силом да зауставља започете демократске процесе.

Према тврђњи шефа КОС-а, ЈНА се не само у Хрватској, већ и у цијелој земљи, залагала да се прогласи ванредно стање, да би биле разоружане све паравојне јединице, подигла борбена готовост ЈНА, смириле тензије и створили услови

Да савез између Хрвата и муслимана није био искрен и трајан, да су им интереси били заједнички само када су у питању односи према Србима, потврдило се и изнадним оснивањем

Хрватске заједнице Харцег-Босне 18. новембра 1991. године у Грудама

за мирне парламентарне изборе и општи референдум о томе шта жеље народи у Југославији.

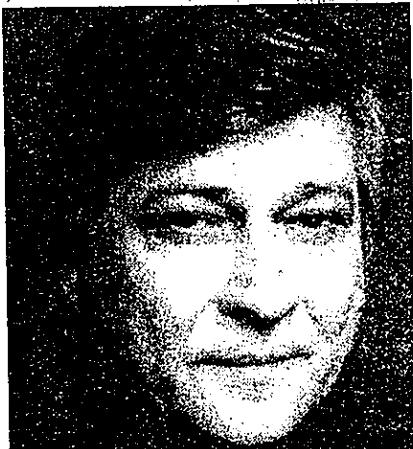
Међутим, на поменуту сједницу првог дана није стигао Јанез Дрновшек из Словеније. Тада су, од седам чланова Предсједништва СФРЈ, четири гласала за предложене мјере, дакле већина присутних. И, умјесто да ту ситуацију искористи и војном врху одобри поступање по наредби, Борисав Јовић је одложио сједницу због одсутности Дрновшека. У наставку сједнице дошло је до познате пат-позиције у гласању чланова Предсједништва СФРЈ. За увођење ванредног стања у Југославији гласали су чланови из Србије, Црне Горе, Војводине и Косова и Метохије, а против су били чланови из Словеније, Хрватске, Босне и Херцеговине и Македоније.

Послије блокада и напада на војне касарне, као и уставног насиља над Србима у Хрватској, избио је грађански рат са великим људским жртвама и материјалним разарањима. Прва ратна епизода у Хрватској окончана је 23. новембра 1991. године, када су у сједишту УН у Женеви, у присуству лорда Кариингтона и Сајруса Венса, тадашњи предсједник Србије Слободан Милошевић, предсједник Хрватске Фрањо Туђман и генерал Вељко Кадијевић постигли споразум о безусловном прекиду затре. Мировни плац, који је 11. децембра сачинио Сајрус Венс, је ступио на снагу 2. јануара 1992. године, предвиђао је до-

лазак снага УНПРОФОР-а у подручју под заштитом УН, односно такозване "унпа" или ружичасте зоне, које су се налазиле у источnoј Славонији, западној Славонији и Крајини између војских дивије заражене стране.

ТРАГАЊЕ ЗА ИСТИНОМ

Сви покушаји Срба да се у демократском дијалогу и међусобном уважавању представника три конститутивна народа у БиХ отклоне постојећи неспоразуми и узроци који би могли довести до крвопролића остали су без успјеха. Покретање су бројне иницијативе за политичко

Комуниста који не подноси православље и коме смрди тамјан: Нјаз Дураковић

зближавање Срба и муслимана, као два бројнија народа у БиХ, али резултата није било.

У својој књизи "Трагање за истином" пензионисани генерал-мајор Јово Блажановић бавио се феноменом неуспјелих преговорова које су у то вријeme водили политички лидери из реда српског и муслиманског народа у БиХ. Блажановић већ на почетку свог истраживања указује на цитат из књиге "Био сам Алијин дипломата" Мухамеда Филиповића, у којем он каже: "За СДС (циљеви су, нап. аут.) стварање једне српске државе у БиХ с коначним циљем да се изгради Србија."

Потврђено је да је у

вић - који су претходили почетку рата, како их описује аутор претходног цитата, довољан су доказ за оповргавање те тезе, али аутор од ње не одустаје.

Први догађај који описује је покушај муслимана и Хрвата да о СФРЈ договоре заједнички став о БиХ (наравно, без уважавања воље Срба, нап. аут.) са Словенцима и Хрватима у Хрватској. Као члан, наравно, не државне већ мусиманске делегације, учествовао је у разговору са Фрањом Туђманом и Словенцима. Да ли је баш случајно био 9. и 10. април 1991. године. Туђман их је у тим разговорима убиједио: "Да је наш (БиХ, нап. аут.) излазак из Југославије неминован, да је то боље учинити што раније, а да је најнеповољнија прилика за то моменат када излазе друге дивије западне републике Југославије."

Наравно, Туђман их је посавјетовао да за чин изласка из СФРЈ треба извршити одређене припреме, које су Словенија и Хрватска већ извршиле. Охрабрио их је да Словенија и Хрватска имају значајну подршку Аустрије и Њемачке. Са Изетбеговићем се Филиповић састао већ 11. априла, када га је обавијестио о разговорима. Ипак, Изетбеговић га је, како каже, разочарао. "Нажалост, Изетбеговић је на све то рекао да он мисли да још није вријеме и да се то остави за неко будуће вријеме", додаје Филиповић.

Пошто је мусиманско руководство из БиХ поднијело захтјев Европској заједници за признавање независности, Скупштина српског народа у БиХ је, као изнуђен потез, 9. јануара 1992. године, на сједници у Сарајеву, прогласила Српску Републику Босну и Херцеговину

ГРОМ ИЗ ВЕДРА НЕБА

Послије пропалих договорова са Словенцима и Хрватима, мусимани су се окренули Србима. Преговори су почели 8. јула 1991. године. Разговарали су Адил Зулфикарпашић и Мухамед Филиповић са мусиманске стране (наравно, уз сагласност Изетбеговића), а у име Срба

Радован Каракић и Никола Колењевић. Поред осталог, договорили су и то да ради охрабрења и смиривања тензија обавијесте јавност, али као да: "Зулфикар и Колењевић започели да објашњавају разлоге уз којих су вођени преговори, дошао је глас из ведра неба, неко је у

студио унию један папир, водитељица је погледала на тај папир, проблиједила је у лицу и почела га читати. Био је то факс из централе СДА у коме је њено руководство утврдило да не признаје никакве преговоре, да СДА не само да није за одређена рјешења у погледу српско - мусиманских договора него да се противи и самој идеји споразума. СДА је против идеје о томе да се постигне некакав српско - мусимански споразум."

Разочаран, Филиповић је покушао да објасни мотиве Изетбеговића за овакав потез: "Било је разложно помислити (могуће и јесте прим. аут.) да је Изетбеговић из тек завршене посјете САД донио неке врло важне новости, да је добио неке снажне и увјерљиве гаранције, за очување БиХ, што би се могао узети као довољан разлог за отказивање разговора", преноси Блажановић цитат из Филиповићеве књиге.

ЗЕМЉА МРЖЊЕ

Са српске стране покретане су многе мировне иницијативе да се дође до неке врсте компромиса са мусиманима како би се одустало од идеје о насиљном отијељењу и изbjегао евентуални оружани сукоб.

Тако је Добрица Ђосић, у својој новој књизи и у фељтону који је под истим насловом "Пишчеви записи 1981-1991." објављен у "Вечерњим новостима", у јадањаестом наставку од 22. априла 2002. године, под датумом 18. фебруар 1991. године, записао: "Вратио сам се из Сарајева са сусрета српских и мусиманских интелектуалаца. Мучан, де-примирајући дијалог. Моја танка нада да се Срби и мусимани могу споразумeti о заједничкој држави и мирном животу, да се у БиХ може избjeći међуетнички и верски рат и несрћа која се догађа у Хрватској, сагорела је у сарајевском хотелу "Холидеј ин".

Радован Караџић, с којим од баскивања СДС и његовог избора за председника, често, обично нoју, разговарајући телефоном, о томе како да се склони грађански и етнички рат у БиХ, смањи све неубо-

Мусимани су још у марта 1991. године основали своју паравојну формацију под називом „Патриотска лига”, чији главни циљ је био стварање исламске државе по пројекту који је садржан у „Исламској декларацији“ Алије Изетбеговића из 1970. године

дљивије доказе да рата неће бити.

Рат између Срба и мусимана тешко се може избеги, јер Срби не могу да следе политику Алијиће "Исламске декларације". Изетбеговићева СДА хоће унитарну

слиманских интелектуалаца родила се у мом разговору са Алијом Изетбеговићем пре месец дана када ме је посетио у мем дому. После неке седнице Председништва СФРЈ, којој је присуствовао као председник Председништва БиХ, Изетбеговић ми се јавио телефоном и изразио жељу да ме посети и захвали на подршци. Одбора за одбрану слободе мисли и изражавања који је протестовао против осуде на тешке робије мусимана окупљених око њега и његове фаталне "Исламске декларације". Дошао је са пратњом и обезбеђењем и, чим је ступио у предсобље, почeo је да изува ципеле. Зауставио сам га: "Немојте да се изувате, молим вас. У ову се кућу, господине Изетбеговићу, улази обувен. Поплучао ме је и сео у фотељу", описује сусрет са Изетбеговићем велики српски књижевник Добрица Ђосић.

ДИЈАЛОГ ГЛУВИХ

Српско - мусиманско дијалог, који су водили истакнути интелектуалци 15. и 16. фебруара у Сарајеву, такође, није уродио плодом. У име домаћина у разговорима су учествовали: Руслан Махмутћехајић, Авдо Суђеска, Мухсин Ризвић, Хасан Сушић, Енес Дураковић и Алија Исаковић. Српску културу на том састанку представљали су: Предраг Палавестра, Слободан Селенић, Дарко Танасковић и Рајко Петров Ного из Београда и Милорад Екмечић, Славко Леовац и Света Колевић.

На том састанку мусимани су изрекли низ оптужби и није постигнута сагласност ни по једном важном питању.

- Од ових разговора за мене је много значајнији био разговор са Алијом Изетбеговићем, који сам водио на његов захтев. Наш разговор је трајао четири сата. Алија је потврдио моје пессимистичко мишљење кад је реч о могућностима заједничког живота Срба и мусимана. Изетбеговић није био за Југославију. Он је чврсто одлучио да се бори за независност БиХ.

На крају сам му рекао: "Госпођиће, Мартинићу", "Макојићу" да ће

Сарајево је пред рат било облијепљено фотографијама припадника злогласне „Ханџар дивизије“ што је за мусимане био најбољи знак под који барјак да стану

БиХ са својом хегемонијом, Хрвати хоћеју своју Херцег-Босну и оно што сматрају фрањевачком и банишинском БиХ да прикључе Хрватској, Срби хоће Југославију или уједињење са Србијом, а никако не да у унитарну БиХ по документу Алије Изетбеговића. Као што је суштински представљено национализам, чак и макар да се помиње у Алијином "Документу мржње"

делимо. Измешани смо и у условљењу једни на друге. Дајте да сачувамо заједничку државу. Ми, српске демократе, борићемо се да ви будуће председник те заједничке Југославије коју ће чинити Србија,

Први припадник ЈНА који је од самог оснивања члан „Патриотске лиге“ био је бивши генерал Сулејман Врањ, коме се, какве ли ироније, данас у Кантоналном суду у Сарајеву суди због кријумчарења оружја на Космет

Босна и Херцеговина и Црна Гора. Дођите у Београд, борићемо се заједно."

Алија ми није поверовао. Он је у чврстом убеђењу да је за мусимански народ најбоље да има своју самосталну државу, јединствену Босну и Херцеговину - закључио је Ђосић.

ПУТУЈУЋИ ЦИРКУС

У Београду је 12. августа 1991. године ипак дошло до састанка представника Србије, Црне Горе и БиХ, којем није присуствовао Алија Изетбеговић. Учесници тог скупа усвојили су Иницијативу за мирно и демократско рјешење југословенске кризе, која је касније назvana Београдском иницијативом. Нажалост, све се завршило на иницијативи, која никад није практично заживела. У бурним политичким превирањима било је покушаја да се пронађе рјешење за излазак из југословенске кризе.

Међутим, од 28. марта 1991. године, када је у Сплиту одржан први самит председника југословенских република, затим другог у Београду 4. априла, трећег седам дана касније на Брду код Крања, четвртог у Охриду 18. априла, петог у Цетињу 29. априла, па до посљедњег, шестог, на Стојчевцу код Сарајева, 6. јуна, није дошло до приближавања, а камоли коначног договора о мирном рјешењу југословенске кризе.

Путујући караван, који су чинили председник Србије Слободан Милошевић, Хрватске Фрањо Туђман, БиХ Алија Изетбеговић, Македоније Кочо Скопљан и Цр-

не Горе Момир Булатовић, путао је без јасног циља и истинске жеље да се дође до заједничког одредишта.

ПАРАЛЕЛНИ ДОКУМЕНТ

Трачак наде да би могло доћи до мирног рјешења у БиХ покопан је на сједници Предсједништва БиХ, када је већином од пет гласова донесена Платформа за остваривање суверености БиХ. Против ње су гласали српски представници Никола Кољевић и Биљана Плавшић, који су у исто вријeme објавили свој паралелни документ.

Према мусиманско-хрватској платформи о суверенитету БиХ, ова земља је била одређена као суверена, јединствена, демократска, грађанска, секуларна држава равноправних народа. Међутим, чак ни данас, дванаест година од њеног доношења прогласавањем, ниједна од тих одредница из традициональног модела власти не може се

Још као имам загребачке џамије окупљао је „Младе мусимане“ да би им дао инструкције за свети рат:

Мустафа Церіћ

правности народа када се већ у старту ове платформе негирају уставом загарантована права српском народу. Касније су од ове платформе одустала и два хрватска члана Предсједништва БиХ, па је документ на Скупштини представљен као приједлог СДА.

Чланови „Патриотске лиге“ својим најважнијим документом сматрају „Директиве за одбрану суверенитета БиХ“. Кључни дијелови овог мусиманског документа прочитани су 7. и 8. фебруара 1992. године у селу Мехурићи код Травника, када је одржано војно савјетовање команданата регионалних штабова и дијела Главног штаба „Патриотске лиге БиХ“.

примијенити и остваривати у БиХ.

Као прво, БиХ не може бити суверена јер се из тронационалног модела власти не може остварити његова суштина, то јест јединство власти. Друго, не може бити јединствена јер нема јединствен државни суверенитет, будући да је састављена од два равноправна ентитета. Треће, никад није била, а по свему судећи још задуго неће бити демократска и слободна држава. Четврто, не може бити секуларна држава све док је у основи национальног толико важна вјерска компонента. Пето, изузорно је говорити о грађанској држави у којој су доминантни три нације. И, често, како со махом говори о нацији

Дводневна сједница Скупштине БиХ, која је почела 14. октобра 1991. године, у великој мјери одредила је и трасирала трагичан пут којим ће, неколико мјесеци касније, кренути БиХ.

ИЗЕТЬБЕГОВИЋ ЖРТВУЈЕ МИР ЗА СУВЕРЕНИТЕТ

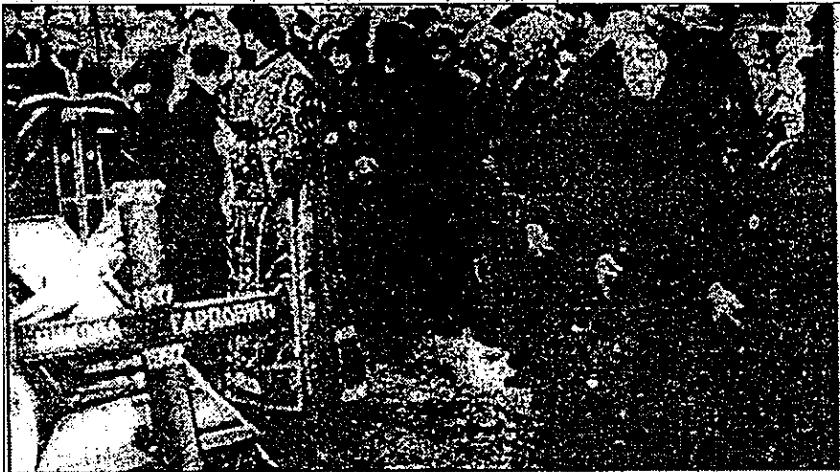
Цјелодневна драма одвијала се у великој скупштинској сали око утврђивања дневног реда. Предсједник СДА Алија Изетбеговић је тиграо је да се у дневни ред увиде меморандум о суверености БиХ и писмо о џамјерама, али се овај упротивљао лидер СДБ-а Сима Каранчићу улогу у овај

је тај акт уперен против интереса српског народа и да он води у сукобе са несагледивим посљедицама.

У једном тренутку Изетбеговић је изашао за говорницу и изговорио пријетећу и крађе милиtantну реченицу, којом се, нажа-

о капиталним питањима за три конститутивна народа.

Међутим, послије непун час када су српски посланици и предсједник Скупштине напустили сједницу, засједање је настављено тако што су улогу предсједника преузели потпредсједник Мариофил Љуби-

NIKOLA GARDVIĆ, KOJI JE UBIJEN PRED ПРАВОСЛАВНОМ ЦРКВОМ У САРАЈЕВУ, ПРОГЛАШЕН је ПРВОМ СРПСКОМ ЖРТВОМ НОВОГ МУСЛИМАНСКОГ ФАНАТИЗМА

лост, ни до данас није позабавило тужилаштво Хашког трибунала. Била је то, у ствари, отворена пријетња миру: "Спреман сам да жртвујем мир за суверенитет БиХ, а суверенитет никад не бих жртвовао за мир", поручио је Изетбеговић иза скупштинске говорнице.

На истој сједници др Радован Карадић је упозорио Изетбеговића да не чини то што је наумио: "Ми вам нећemo омогућити да над српским народом направите уставно насиље јер послије таквог насиља иду и сва остала. Пут којим сте кренули је иста аутоштада која је водила Хрватску у пакао, само што би тај пакао рата у БиХ био тежи, а у коме би и мусимански народ можда могао нестати", узвратио је др Радован Карадић.

Крња Скупштина БиХ, која је наставила засједање иза поноћи 15. октобра 1991. године без присуства српских посланика и то 72 из СДА и једног из Српског покрета обнове, изгласала је приједлог СДА, то јест Меморандум о суверености, као и Писмо о намјерама. Прије чина изгласавања овог неуставног акта предсједник Скупштине БиХ Момчило Крајишић је, држећи се сложи Пословника завршио сједницу уз упозорење да је парламент ратије донио закључак да се у Скупштини не може прогласавати

бић и Абдулах Коњиција, пошто је претходно генерални секретар Авдо Чампара дао тумачење члана Устава и Пословника да се

Негде у априлу 1991. године разговарао сам са људима који су били свјесни да је рат у БиХ неизbjежан. Сви смо дијелили мишљење да је нужно организовати се за одбрану Републике. Када сам ступио у контакт са Сулетом (илегално име Сулејмана Врања) направили смо једно упутство о организацији и дјеловању на терену. Ослањали смо се углавном на људе из СДА, обилазили смо терен и тражили истомишљенике. У мају 1991. године Суле и људи из Сарајева назвали су организацију „Патриотска лига“, присјећа се Неџад Ајанцин

сједница и поред закључивања од стране предсједника може наставити.

ПОЛИТИЧКО НАСИЉЕ

Сутрадан је СДС издао проглас српском народу, грађанима БиХ и Југославије поводом поменутог скupштинског засједања на којем су посланици СДА и ХДЗ-а прогласавањем докумената који зацире у витрине интересе српског народа. Учешће на њему је изједно следећи и други између 14

и 15. октобра 1991. године поспаничке групе СДА и ХДЗ заједно са посланицима дијела опозиције, покушале су државни удар доносећи, методом политичког терора против уставне одлуке, којим су жељели поништити традицију заједничког живота Срба, мусимана и Хрвата. Тиме је озбиљно угрожен уставно-правни поредак, застанован на суверенитету и равноправности конститутивних народа, а отворен пут у беззакоње и хаос".

То је био разлог да српски посланици у Скупштини БиХ 24. октобра 1991. године конституишу Скупштину српског народа у БиХ. Ова скupштина донијела је одлуку да се 9. и 10. новембра одржи референдум на којем су се грађани српске националности и сви други који су то жељели изјешњавали да ли су за останак у заједничкој држави Југославији са Србијом, Црном Гором, САО Крајином, САО Славонијом, Барањом и западним Сремом. На референдуму, којем се одазвало 1.550.000 држављана БиХ, чак 90 одсто грађана изјаснило се за останак у Југославији.

Да савез између Хрвата и мусимана није био искрен и трајан, и да су им интереси били заједнички само када су у питању односи

према Србима, потврдило је и изненадно оснивање Хрватске заједнице Херцег-Босне 18. новембра исте године у Грудама. За предсједника Херцег-Босне изабран је Мате Бобан, а одлуком су прецизно побројане све општине које улазе у састав нове заједнице.

КУТИЉЕРОВ ПЛАН

Чим је мусиманско руководство из БиХ поднијело закључев Ердеској заједници за признавање њене независности, Скупштина ће